

Avstrijska zmaga na morji ali bitka pri Visu.

Užé mnogo poprej, nego se je začela vojska 1866. leta z Italijo in našim cesarstvom, govorilo in pisalo se je o tem, da Italijani nameravajo udariti na Dalmacijo in si jo prisvojiti. Italijani so mislili, da je to lahka stvar, in da jim bo sreča tudi zdaj tako mila, kakor jim je bila v boji pri Solferinu 24. januarja 1859. leta. Mnogo so si obetali od svojih vojnih ladij, s katerimi so se tako bahali, da je svet mislil, da v jednom hipu bode italijansko brodoge pokončalo avstrijsko. Ali strašno so se varali! V boji pri Visu je avstrijsko brodoge tako slavno zmagalo, da ta zmaga ostane zapisana v zlatej knjigi avstrijske povestnice. Italijani so bili namreč vso svojo pozornost obrnili na

otok Vis (italijanski Lissa). Vis leži po daljavi nekako v sredi jadranskega morja, po širokosti pa ob dalmatinskem obrežji. Ne daleč od Visa leži otok Hvar in drugi manjši otoci. Vis je posebno zaradi tega znamenit, ker ima največjo in najlepšo loko v jadranskem morji; pravijo, da bi v tej löki lahko stalo vse avstrijsko in italijansko brodoge. Za otok Vis so se poganjali užé 1811. leta Angličani in Francozje, ali vse zamán! Naše brodoge jih je še vselej premagalo in zapodilo; a to se je zgodilo tudi ošabnim Italijanom 20. julija 1866. leta. Naši vrli bratje Dalmatinci, ki slovó po vsem svetu za najboljše pomorščake, oteli so Vis sovražnikovim rokam in potolkli lakome Italijane, katerim so naredili mnogo škode, a sebi in avstrijskemu brodogu so pa pridobili veliko slavo.

Poveljnik avstrijskemu brodogovju je bil Tegetthof (rodom Štajerc), a italijanskemu neki Persano. Dne 19. julija proti póludne je udaril sovražnik na dalmatinski otok Vis in je začel bombe metati v mesto. Italijani so imeli mnogo več ladij nego naši; imeli so preko 30 vojnih ladij, mnogo parobrodov in železnih oklopnih (Panzerschiffe). Naše vojne ladije so se nemudoma podale v tek od Fasane proti Visu. Razven parobrodov so vse naše ladije bile oklópnice t. j. z debelimi železnimi plóčami okovane ladije. Na ladijah pa so častniki in vojaki užé komaj čakali, da se udarijo s sovražnikom. Vsi so bili polni zaupanja v svojega hrabrega in izkušnega poveljnika kontre-admirala Tegetthofa.

Druzega dne proti 10. uri pred póludne zagledajo naši sovražnikovo brodogovje. Tikoma nad otokom je stalo na boj pripravljeno. Bitka se je začela ob tri četrt na deset pred póludne in je trajala do dveh po póludne. V tej krvavej bitki je naše brodogovje poškovalo Italijanom dve najlepši oklópni ladiji; a njihovo največjo vojno ladijo pod imenom „Re d' Italija“ so naši tako prestrelili, da je v dveh minutah s 700 vojaki utonila v globočini morja. Samo lesovje in kakih 200 mornarjev je plavalo po morji in vpilo na pomoč in rešitev. Z naše strani je bila zeló poškođovana ladija „Cesar“, a kmalu je bila zopet toliko popravljena, da se je mogla dalje bojevati.

Italijani vidéč, da nemajo sreče, potegnejo hitro domóv, da si ogledajo rane, ki so je dobili v krvavem boji z vrlimi Dalmatinci. Glejte otroci, to je bila zmaga na morji, s katero se avstrijsko pomorstvo po pravici ponašati more.

Dne 21. julija po póludne je bil v Visu pogreb onih hrabrih vojakov, ki so za dom in cesarja smrt storili. Ko so naš presvitli cesar Franjo Josip I. lanjskega leta hodili po Dalmaciji, hvalili so povsod zvestobo in hrabrost vrlih Dalmatincev ter so z lastno roko položili prelep venec na spominek v krvavem boji padših Višanov. Slava jim!

iv. Tomšič.

Lisica-babica.

(Basen, iz Ruskega preložil B. R.)

Živel je kum s kumo — volk z lisico. Lisica je imela izbo od ledú, a volk od ljubja. Pride poletje in lisici se raztáje izbica. Ona gre k volku stanovanja prosit, rekoč: „daj mi kum, da pojdem samó na stolbo pred hišo!“ — „Stópi, kuma!“ Lisica gre na stolbo. Kako bi se splazila do péči? Začne izpraševati kuma — ne mahoma, nego pológoma: „ali mi daš, kum, iti v vežo?“ — „Ne, kuma, tega ne dam!“ „Daj, kumček, daj!“ — „Bodi si, pojdi!“ Spravi se v vežo. „Daj mi, kum, v izbico!“ „Ne, ne!“ Pritisne se k volku: „daj, oh daj, kumček!“ Kaj se hoče? Vzame jo v izbo. Ko pride lisica vá-njo, začne prositi na čelésnik, s čelésnika na deske na péči, z desák na sámo peč, in tako se prerije do toplega mesta.

Volk je imel krínico medú, a lisica ljubi sladkobo. Ko leží s kumom na péči, skriváje potréplje z repom. „Kuma, kuma!“ reče volk, „nekdo trka.“ „Kličejo me kam na porod,“ mrmrá lisica. „To pojdi!“ reče volk. Kuma gre iz izbe k médu, nalíže se ga ter se vrne. „Kaj je dal Bog?“ izprašuje volk. — „Prvének je,“ odgovori lisica.